

Flevolands
Agrarisch
Natuurbeheer

boerennatuur

Flevoland

Overzicht Beheerpakketten 2024

Open Grasland, Open Akker, Dooradering en Klimaat

Voor Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer (ANLb)

Uitgave van:

boerennatuur

Flevoland

Coöperatie BoerenNatuur Flevoland

De Drieslag 30

8251 JZ Dronten

Tel. Kantoor: 06-49063049

www.boerennatuurflevoland.nl

Gebaseerd op:

boerennatuur

Beheerpakketten ANLb

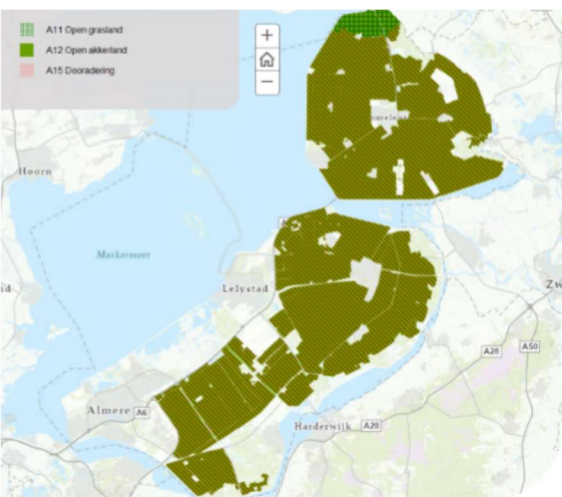
Versie Beheerjaar 2024

Inhoud

Inleiding	1
Opbouw van de beheerpakketten	2
Overzicht beheerpakketten ANLb en Dooradering 2024.....	3
Cumulatie en Grondgebruik.....	4
Protocol Chemische Bestrijding	4
Overzicht ANLb pakketten Flevoland 2023	5
Beheerpakket 1 Grasland met rustperiode	6
Beheerpakket 2 Kuikenvelden	7
Beheerpakket 3 Plasdras voor weidevogels	8
Beheerpakket 4 Legselbeheer op grasland.....	9
Beheerpakket 5 Kruidenrijk grasland.....	10
Beheerpakket 7 Ruige mest.....	11
Beheerpakket 12 Duurzaam slootkantbeheer.....	12
Beheerpakket 14 Stoppeland.....	14
Beheerpakket 15 Wintervoedselakker	15
Beheerpakket 16 Vogelakker	17
Beheerpakket 19 Kruidenrijke akkerranden.....	19
Beheerpakket 39 Bodemverbetering op grasland en bouwland.....	21
Beheerpakket 40 Vogelgraan.....	23
Beheerpakket 42 Legselbeheer op bouwland en uitgesteld zaaien.....	24
Beheerpakket 43 Bloemenblok.....	25
Beheerpakket 45 Kievitstrook.....	26
Beheerpakket 50 Vogelvriendelijke eiwitgewassen	27
Bijlage: Omschrijving [nummers] uit Koppeltabel	28

Inleiding

Dit document bevat een overzicht en de beschrijvingen van de beheerpakketten waar ANLb-deelnemers in Flevoland gebruik van kunnen maken in beheerjaar 2023. Het is de Flevolandse selectie uit de landelijke beheerpakketten, welke zich richten op de leefgebieden open grasland, open akkerland, dooradering en klimaat.

De beheerpakketten zijn getoetst op ecologische effectiviteit, EU-conformiteit en nationale voorschriften door de Commissie Beheerpakketten & Tarieven van BoerenNatuur.nl en vervolgens goedgekeurd door Provincies en de Adviesgroep Groene en Blauwe Diensten.

Deze selectie is gebaseerd op een goede inpasbaarheid in de Flevolandse bedrijfsvoering en de doelen in het Flevolandse Natuurbeleidsplan. Daarbij is van belang dat in elk van de gebieden met ANLb (=cluster) de beheereenheden ten opzichte van elkaar niet te geïsoleerd liggen en dat er rekening mee wordt gehouden dat minstens 20% van de beheerde oppervlakte een winterfunctie heeft.

Naast het beheer in de clusters, worden deze beheerpakketten ook toegepast in het zoekgebied Dooradering, wat in de hele provincie toegepast kan worden, behalve in de cluster Kop van de NOP.

Op basis van voortschrijdend inzicht wordt de specifiek Flevolandse invulling jaarlijks aangepast binnen de kaders van de contracten die met deelnemers zijn gesloten.

Na een korte introductie van de opbouw van de beheerpakketten en de gehanteerde tarieven, worden de beschikbare pakketten in detail beschreven. De nummering van de pakketten is niet geheel opvolgend. Dit komt doordat aangesloten is bij de landelijke lijst waar soms nieuwe beheerpakketten zijn toegevoegd.

Niet ieder beheerpakket kan op elke plaats worden toegepast. De mogelijkheden hangen af van de mate waarin het beheer bijdraagt aan de doelen, het beschikbare budget en de mogelijkheden die de deelnemer heeft om het beheer op zijn percelen of bedrijfssituatie in te passen.

Mensen die interesse hebben om een ANLb overeenkomst af te sluiten of aan te passen kunnen contact opnemen met de projectleider ANLb of met een van de veldmedewerkers.

Martine Schoone – projectleider ANLb

Arie Keijzer – veldmedewerker NOP

Raphaël Ostendorf – veldmedewerker Z-O Flevoland

Jan Schreuder – assistent veldmedewerker

martine.schoone@boerennatuurflevoland.nl

arie.keijzer@boerennatuurflevoland.nl

raphael.ostendorf@boerennatuurflevoland.nl

jan.schreuder@boerennatuurflevoland.nl

Opbouw van de beheerpakketten

De beschrijvingen van de pakketten zijn opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- **Beheereisen**

Dit zijn de beheermaatregelen en –voorschriften die opgenomen zijn in de Koppeltabel en waarop de beheervergoeding is gebaseerd. Dit zijn de maatregelen waarop de NVWA in opdracht van RVO.nl (EU-controle en verificatie) zal controleren. Achter elke beheereis staat tussen []-haken een nummer. Dit nummer verwijst naar het nummer van de beheeractiviteit in de Koppeltabel (opgenomen als bijlage). Bij veel beheerpakketten is een periode genoemd ‘x tot y’. De begindatum valt *binnen* de beheereis, de ‘tot’-datum valt *buiten* de beheereis.

- **Aanvullende beheervoorschriften**

Dit zijn voorschriften aanvullend aan de beheereisen en die vooral een verdere detaillering en invulling van de beheereisen zijn. Deze aanvullende voorschriften zijn van belang om daadwerkelijk natuurkwaliteit c.q. behoud van doelsoorten te realiseren. Het collectief zal toezien dat deze voorschriften, naast de beheereisen, door de deelnemers worden nageleefd.

- **Pakketten**

Voor diverse pakketten zijn meerdere varianten ontwikkeld. Deze staan beschreven onder het kopje ‘Pakketten’. In een enkel geval worden hierbij ook eisen vermeld, die voor die variant gesteld worden aan het beheer. Deze eisen vallen onder de ‘beheereisen’ en worden steekproefsgewijs door de NVWA gecontroleerd.

- **Flevoland, invulling beheerplan (*IN BLAUW*)**

Voor Flevoland zijn diverse maatwerkpakketten ontwikkeld, die uiteindelijk als variant in een bestaand pakket zijn opgenomen. Hiermee wordt doorgedaan als daar behoefte aan is. Daarnaast zijn er omwille van het behalen de doelen c.q. verhogen van de kans daarop aanvullende voorschriften beschreven. Dit kan voortkomen uit het Natuurbeheerplan van de provincie, maar kan ook een resultante zijn van een ecologische toets, dan wel afstemming met de financier.

- **Meldingen**

Bij een aantal pakketten en/of pakketvarianten moet op tijd een melding gedaan worden bij RVO.nl. Het gaat om het melden van de ingangsdatum van een bepaalde activiteit en/of het melden van de datum waarop het beheer uitgevoerd is. Een ingangsdatum van een rustperiode moet in de regel uiterlijk 5 werkdagen voorafgaand aan de ingangsdatum via SCAN-GIS bij RVO.nl gemeld worden.

Overzicht beheerpakketten ANLb en Dooradering 2024

Pakketnaam	Nr		Pakketvariant	Tarief/ha
Grasland met rustperiode	1	b	rust van 1 april tot 8 juni	€ 675,-
		c	rust van 1 april tot 15 juni	€ 770,-
		s	rust van 1 mei tot 8 juni, voorweiden	€ 275,-
		t	rust van 8 mei tot 15 juni, voorweiden	€ 275,-
		u	rust van 15 mei tot 15 juni, voorweiden	€ 245,-
Kuikenvelden	2	a	twee weken rust, vanaf 16 mei	€ 330,-
Plas-dras	3	c	15 februari – 15 juni	€ 2570,-
Legselbeheer	4	a	legselbeheer op grasland (per nest)	Volgens berekening Kop v/d NOP
Kruidenrijk grasland	5	a	1 april - 15 juni	€ 1340,-
Ruige mest	7	a	ruige mest	€ 103,-
Duurzaam slootbeheer	12	d1	Maaibeheer: Overgangsbeheer	€ 0,42 m/j
		d2	Maaibeheer: Ecologisch gefaseerd beheer	€ 0,44 m/j
		d3	Maaibeheer: Ecologisch taludbeheer	€ 0,26 m/j
Stoppeland	14	a	winterstoppel van 1 nov tot 15 mrt	€ 705,-
		d	winterstoppel van 1 nov tot 1 feb	€ 380,-
Wintervoedselakker	15	a	wintervoedselakker 1 juni - 1 maart	€ 2530,-
		d	vanggewas 1 okt – 1 feb	€ 200,-
		d12.01	vanggewas 8 aug – 1 feb	€ 400,-
Vogelakker	16	a	vogelakker 1e jaar, (najaarsinzaai)	€ 2500,-
		a	vogelakker 1e jaar, (voorjaarsinzaai)	€ 2300,-
		a	vogelakker volgend jaar (>=2)	€ 2750,-
		b	laatste jaar 1 juni – 15 aug (>= 3)	€ 3200,-
Kruidenrijke akkerrand	19	a	>= 6m Akkerrand, geen GLMC8	€ 3500,-
		a12.01	>= 6m Akkerrand (3m + 3m bufferstrook of NPA)	€ 2000,-
		a12.02	>= 9m Akkerrand (6m + 3m bufferstrook of NPA)	€ 2450,-
		a12.03	>= 6m graskruidenrand (3m naast 3m bufferstrook of NPA)	€ 1250,-
		c	Meerjarige akkerrand op bufferstrook 1 okt - 1 mrt	€ 550,-
Bodemverbetering	39	b	Op bouwland met vaste mest	€ 103,-
		c	Op bouwland met gewasresten, groenbemesters	€ 300,-
		d	Op grasland met vaste mest	€ 103,-
Vogelgraan	40	a	1 juni – 15 dec met stoppel	€ 1400,-
		a.12.01	1 juni – 15 mrt met stoppel	€ 2120,-
		b	1 juni – 15 juli	€ 780,-
Legselbeheer	42	a	op bouwland: nesten aantoonbaar zoeken	Z pakket
Bloemblok	43		1 juni – 15 aug: meerjarig	€ 3500,-
Kievitstrook	45		15 mrt – 15 juli, minimaal 6 m groene braak	€ 3500,-
Vogelvriendelijke eiwitgewassen	50	a	luzerne 1 juni-15 aug: maaien na 7 weken	€ 1500,-
		b	luzerne 1 juni -15 aug: maaien na 10 weken	€ 2200,-
		c	erwten of winterveldbonen 1 juni-15 juli	€ 1000,-
		d	zomerveldbonen 1 juni – 15 aug	€ 1000,-

Cumulatie en Grondgebruik

Cumulatie is het 'stapelen' van pakketten. In de meeste gevallen is dit niet toegestaan, vanwege ontoelaatbare staatssteun. Er zijn echter uitzonderingen. In onderstaande tabel wordt in de tweede kolom aangegeven welke cumulatiemogelijkheden er zijn. In de derde kolom wordt aangegeven op welk(e) terreintype(n) het pakket toegepast kan worden.

Pakket	Cumulatiemogelijkheden	Grondgebruik
1	Cumulatie toegestaan met 7	Grasland
2	Cumulatie niet toegestaan	Grasland
3	Cumulatie niet toegestaan	Grasland
4a	Cumulatie niet toegestaan	Grasland
5	Cumulatie toegestaan met 7	Grasland
7	Verplicht! Alleen toegestaan in combinatie met 1 of 5	Grasland
12	Cumulatie niet toegestaan	Landschap
14	Cumulatie niet toegestaan	Bouwland
15 a-c	Cumulatie niet toegestaan	Bouwland
15d	Cumulatie niet toegestaan	Bouwland
16	Cumulatie niet toegestaan	Bouwland
19	Cumulatie niet toegestaan	Bouwland
40	Cumulatie niet toegestaan	Bouwland
42	Cumulatie niet toegestaan	Bouwland
43	Cumulatie niet toegestaan	Bouwland
45	Cumulatie niet toegestaan	Bouwland
50	Cumulatie niet toegestaan	Bouwland

Protocol Chemische Bestrijding

Het protocol gebruik 'herbiciden in pakketten open akkerland' is aangepast aan de Flevolandse situatie. Het heet 'Protocol afwijkende bewerking'. U kunt het inzien op de website van het collectief:

www.boerennatuurflevoland.nl , menu-items: VOORWAARDEN

NB!: gekleurde tekst in een beschrijving betekent:

Tekst in blauw: specifiek voor Flevoland beschreven aspecten

Overzicht ANLb pakketten Flevoland 2023

Beheerpakket 1	Grasland met rustperioden
Beheerpakket 2	Kuikenveld
Beheerpakket 3	Plas-dras
Beheerpakket 4	Legselbeheer
Beheerpakket 5	Kruidenrijk grasland
Beheerpakket 7	Ruige mest
Beheerpakket 12	Duurzaam slootbeheer
Beheerpakket 14	Stoppelland
Beheerpakket 15	Wintervoedselakker
Beheerpakket 16	Vogelakker
Beheerpakket 19	Kruidenrijke akkerrand
Beheerpakket 39	Bodemverbetering
Beheerpakket 40	Vogelgraan
Beheerpakket 42	Legselbeheer op bouwland
Beheerpakket 43	Bloemblok
Beheerpakket 45	Kievitstrook
Beheerpakket 50	Vogelvriendelijke eiwitgewassen

Beheerpakket 1 Grasland met rustperiode

Introductie

Dit pakket biedt rust aan broedende vogels en opgroei gelegenheid aan kuikens. Een rustperiode is vooral voor weidevogels van belang, maar het beheer biedt ook schuil- en foerageergelegenheid voor insecten en kleine zoogdieren.

Voorweiden is toegestaan. Zeker bij productieve graslanden met weinig nesten is dit zinvol: het voorkomt een te zwaar gewas aan het eind van de rustperiode waarin kuikens zich moeilijk kunnen bewegen. Het voorweiden kan tot begin mei, zodat de vogels daarna rust hebben.

Om te voorkomen dat het gras te zwaar is, wordt afgeraden om voor de rustperiode te bemesten. Dat voorkomt dat het gras aan het eind van de rustperiode gaat liggen en vervilt. Dat geldt zeker voor kunstmest en drijfmest, waaruit de voedingsstoffen snel beschikbaar komen.

Beheereisen:

- Alle pakketvarianten: Er worden in de rustperiode van datum x tot datum y geen landbouwkundige bewerkingen uitgevoerd.[1]
- Voor pakketvarianten 1s-1u, voorweiden en daarna rust: Het grasland wordt vanaf 1 maart en vóór de rustperiode niet gemaaid.[3]

Pakketvarianten

Beheerpakket 1	Grasland met rustperiode	
1b	rust van 1 april tot 8 juni	€ 675,-
1c	rust van 1 april tot 15 juni	€ 770,-
1s	voorweiden tot 1 mei, daarna rust tot 8 juni	€ 275,-
1t	voorweiden tot 8 mei, daarna rust tot 15 juni	€ 275,-
1u	voorweiden tot 15 mei, daarna rust tot 15 juni	€ 245,-

Aanvullende beheervoorschriften

- In de rustperiode vinden op het ANLb-perceel geen bewerkingen plaats, ook geen beweiding of bereiding.
- Het te voet betreden van het perceel moet zoveel mogelijk worden beperkt.
- Deze pakketten kunnen alleen afgesloten worden op percelen waar op 1 januari gras staat.

Adviezen

- Het advies is om de voorjaarsbemesting achterwege te laten en na de rustperiode te bemesten. Dit voorkomt een veel te zware snede na de rustperiode. Weidevogelkuikens kunnen zich moeilijk voortbewegen door een zwaar gewas.
- Dit pakket kan worden gecombineerd met pakket 7a Ruige mest.

Beheerpakket 2 Kuikenvelden

Introductie

Kuikenvelden bieden opgroeiende kuikens van weidevogels de ruimte om op te groeien, omdat een deel van het perceel waar ze zitten niet wordt gemaaid, terwijl de rest al wel wordt gemaaid. Het zijn vaak stroken of blokken in een grasland waar het grasland dus lang genoeg is om schuilgelegenheid en voedsel voor kuikens te bieden.

De vergoeding voor dit last minute beheer met uitgesteld maaien begint te lopen vanaf 16 mei.

Kuikenvelden worden bij voorkeur beheerd als vervolg op legselbeheer op grasland, registreer ze dan onder pakket 4 – Legselbeheer.

Beheereisen

- Er worden in de rustperiode van datum x tot datum y geen landbouwkundige bewerkingen uitgevoerd.[1]

Pakketvariant

Beheerpakket 2	Kuikenvelden	
2a	twee weken rust, vanaf 16 mei	€ 330,-

Aanvullende beheervoorschriften

- In de rustperiode vindt er in het kuikenland geen bewerking plaats en is er ook geen beweiding.
- Kuikenvelden in de vorm van stroken zijn ten minste 6 meter breed.
- Kuikenvelden mogen niet voor 1 juni worden gemaaid, dus ook niet voorafgaand aan de rustperiode voor een kuikenveld.

Beheerpakket 3 Plasdras voor weidevogels

Introductie

Plasdras is een aantrekkelijk biotoop voor weidevogels om te rusten en te foerageren. Wormen en emelten komen bij een hoge grondwaterstand dichterbij het maaiveld en zijn daardoor beter bereikbaar voor weidevogels. Het is noodzakelijk dat grenzend aan het plas-drasperceel ook kruidenrijk grasland aanwezig is, of grasland met een rustperiode. Dit voorkomt het ontstaan van een 'ecologische val' waarbij de plasdrassen weidevogels uit de omgeving aantrekken, maar waar de nesten vervolgens niet uit kunnen komen of de kuikens niet groot worden, door gebrek aan voedsel (kruidenrijk grasland) of schuilmogelijkheden (rustperiode) in de directe omgeving. In plaats van een verbetering van de biodiversiteit, zorgt het beheer dan onbedoeld voor een achteruitgang.

Plasdrassen kunnen als greppel-plasdras, dit is een kleinschalige variant van plasdras langs slootjes en greppels die van oudsher op het perceel aanwezig zijn. De greppel-plasdras is ook mogelijk via dit beheerpakket.

Niet het diepe water, maar juist het 'drassige' deel van een plasdras is het meest waardevol voor weidevogels. Praktisch vertaald hoeft u op een goed plasdrasperceel niet noodzakelijkerwijs laarzen aan om droge voeten te houden, maar heeft u wel per definitie natte sokken als u er op schoenen doorheen zou lopen. De oppervlakte voor dit pakket is het deel dat in de beheerperiode continu drassig is.

Beheereisen

- Het land is geïnundeerd (volledig drassig). De inundatieperiode loopt van 15 februari tot 15 juni.[4]

Pakketvariant

Beheerpakket 3	Plas-dras	
3c	15 februari – 15 juni	€ 2570,-

Aanvullende beheervoorschriften

- Plasdrassen kunnen op een heel perceel of deel van het perceel liggen. Plasdras zetten van het land rondom greppels of langs slootkanten is ook mogelijk.
- De plasdras wordt gecreëerd met pompen, dammetjes, afsluiten greppels of andere maatregelen.
- Het plasdraspakket heeft betrekking op het drassige deel van een perceel. Dat deel moet in zijn geheel drassig zijn, slikkige randjes tellen wel mee.
- Om plasdras tot productieve (landbouw)grond te laten behoren is minstens één keer per jaar een maaibeurt nodig. Eventueel kan het helpen om de kale, slikkige grond in te zaaien.
- Om te voorkomen dat de plasdras omgeven wordt door een te zwaar gewas, is het advies om het hele perceel vooraf niet te bemesten, slepen of bloten.

Beheerpakket 4 Legselbeheer op grasland

Introductie

Dit pakket helpt boeren bij de bescherming van nesten en kuikens op grasland. Doordat bekend is waar nesten en kuikens aanwezig zijn, kunnen werkzaamheden daarop worden afgestemd.

Contact met veldmedewerkers en vrijwilligers is erg belangrijk. Zij brengen de nesten en kuikens in kaart, daarbij moet zoveel mogelijk vanaf de rand van het perceel gemonitord worden. Nesten worden geregistreerd, het liefst digitaal. In overleg met het collectief wordt besproken of en wanneer het perceel wordt gemaaid of beweid.

Bij aanwezigheid van nesten op grasland worden nestbeschermers geplaatst bij beweiding en bij maaien wordt een deel van het perceel niet gemaaid, zodat de kuikens daar veilig kunnen opgroeien, hier kan legselbeheer plus aansluitend een periode van rust worden afgesloten.

Beheereisen

- Er wordt aantoonbaar gezocht naar nesten. Gevonden nesten zijn geregistreerd (bijvoorbeeld op stalkaart of via geo informatie). Voor specifieke soorten kan nestgelegenheid worden geplaatst.[5]
- Gevonden nesten en/of kuikens worden beschermd en gevrijwaard van alle landbouwkundige bewerkingen, tenminste via enclaves van minimaal 50 m² of via het plaatsen van nestbeschermers.[5]

Pakketvarianten

Pakket 4	Legselbeheer	
4a	legselbeheer op grasland (per nest)	Volgens berekening Kop v/d NOP

Aanvullende beheervoorschriften

- De beheereenheid wordt tijdens het broedseizoen één of meerdere malen gecontroleerd op aanwezige legsels. Monitoring van nesten en kuikens zoveel mogelijk zonder betreding van het veld uitvoeren (bijvoorbeeld vanaf de rand van het perceel of met drones).
- Nesten moeten worden geregistreerd en je moet ook aan kunnen tonen dat er naar nesten gezocht is, ook als er geen nesten zijn. Liefst zien we dat nesten digitaal worden geregistreerd (Boerenlandvogelmonitor, BFVW, Avimap), met een registratie die up to date is. Eventueel registeren via stalkaarten.
- Een nestenclave heeft een doorsnede van minimaal 7 meter.

Beheerpakket 5 Kruidenrijk grasland

Introductie

Kruidenrijke graslandpercelen zijn erg belangrijk voor diverse doelsoorten in de leefgebieden in het ANLb. De graslanden dragen bij aan de kwaliteit van weidevogelmozaïeken, en een gevarieerde dooradering, ook als meerjarig habitat in akkerclusters zijn ze waardevol. De bloeiende kruiden trekken insecten aan, waardoor vogels hier voedsel kunnen vinden. Ook vormen ze door de late maaidatum een geschikt toevluchtsoord wanneer omliggend grasland wordt gemaaid of akkers geoogst.

De kruiden komen van nature in grotere aantallen voor, verspreid over het hele perceel, de zode is open en divers van structuur door de vele kruiden met veel bloeistengels en weinig blad. Dit heeft ook als voordeel dat kuikens zich goed kunnen voortbewegen in het grasland.

Beheereisen

- Er worden in de rustperiode van 1 april tot 15 juni geen landbouwkundige bewerkingen uitgevoerd.[1]
- Geen gebruik van chemische onkruidbestrijding op min 90 % van de oppervlakte.[7]
- Het gewas wordt jaarlijks minimaal 1 keer gemaaid en afgevoerd.[17]
- Minimaal 4 verschillende indicatorsoorten uit lijst b ten behoeve van specifiek doel zijn in transect aanwezig in de periode 1 april tot 1 oktober).[19a]

Pakketvariant

Beheerpakket 5	Kruidenrijk grasland	
5a	rust 1 april tot 15 juni, 4 indicatorsoorten	€ 1340,-

Aanvullende voorschriften en advies

Soortenrijkdom

- Het grasland mag niet worden gescheurd en/of gefreesd.
- Het streven is dat kruidenrijk grasland via natuurlijke processen kruidenrijk is. Bij gebrek aan soorten in de zaadbank of in de omgeving kan pleksgewijs worden ingezaaid of met soortenrijk hooi zaden worden aangevoerd. Dit is alleen een optie als de productiviteit gematigd is (rond 5-7 ton ds/ha) en met een autochtoon, streekeigen mengsel.

Bemesting

- Uitsluitend bemesting met vaste mest toegestaan buiten de rustperiode. Via cumulatie met het pakket Ruige mest, ongeveer 5-10 ton per ha. Bij voorkeur bemesten na de rustperiode, om een te zwaar gewas te voorkomen. Een te zwaar gewas gaat liggen, en is niet meer geschikt voor kuikens en als voedergras heeft het een slechte kwaliteit.

Beweiding en maaien

- Het gewas wordt jaarlijks gemaaid en maaisel afgevoerd (buiten de rustperiode). Dit stimuleert de groei van bloeiende kruiden. Tweede / derde keer maaien en afvoeren is toegestaan. Iedere maaibeurt een kruidenrijk deel (10% of meer) laten staan is gunstig voor zaadzetting bloeiende kruiden en voor insecten.
- Bewerkingen en beweiding zijn in de rustperiode niet toegestaan, daarbuiten wel. Bij voorweiden, niet bloten.

Beheerpakket 7 Ruige mest

Introductie

Bemesting met ruige mest stimuleert het bodemleven ten behoeve van boerenlandvogels. Strorijke mest zorgt tevens voor nestmateriaal. Het bodemleven, waaronder regenwormen en insecten hebben meer aan ruige mest dan andere vormen van mest. Zorgt ook voor hogere organische stofgehalte en ruige mest is goed voor de bodemstructuur. Ook de vaste fractie van drijfmest pakt gunstig uit voor weidevogels, daarom past deze vorm ook in dit pakket.

Dit pakket is specifiek bedoeld voor boerenlandvogelbeheer en kan alleen in combinatie met andere, op broedvogels gerichte pakketten worden afgesloten.

Beheereisen

- Vaste mest is opgebracht (vaste mest: dierlijke meststoffen die niet verpompbaar zijn; besluit meststoffen 1Ai; Bijlage i uit Uitvoeringsregeling Meststoffenwet (Tabel I) rund (10,13), paard (25), schaap (56), dan wel met bodemverbetersaars gericht op bodembioïologie uit lijst a.[6]

Pakketvariant

Beheerpakket 7	Ruige mest	
7a	ruige mest	€ 103,-

Aanvullende beheervoorschriften

- De beheereis moet in dit beheerpakket ingevuld worden met ruige stalmest of met de vaste fractie van drijfmest.
- Dit pakket is bedoeld voor beheer gericht op boerenlandvogels. Er wordt ruige stalmest uitgereden, met strodeeltjes of de vaste fractie van drijfmest.
- Dit pakket kan alleen in combinatie met een ander beheerpakket worden afgesloten (zie ook cumulatietabel).
- Op de beheereenheid wordt in een kalenderjaar ten minste 5 en maximaal 10 ton ruige stalmest of vaste fractie per hectare uitgereden, om te voorkomen dat de grasmat te zwaar voor weidevogelkuikens wordt, is meer niet nodig.
- De ruige stalmest of vaste fractie wordt in één keer opgebracht.
- Bij voorkeur wordt er niet vóór de rustperiode uitgereden. Omdat dat leidt tot een te zwaar gewas dat slechte voederkwaliteit heeft (risico dat het doorschiet, platslaat of vervilt).
- Overleg met het collectief over het beste moment om de mest uit te rijden. Als er ruige mest of vaste fractie is uitgereden, dan niet in dezelfde periode ook drijfmest uitrijden.

Meldingen

Uitgevoerd beheer m.b.t. tot uitrijden van ruige stalmest of vaste fractie binnen 10 kalenderdagen na uitrijden melden bij BoerenNatuur Flevoland. Zie '[protocol melden uitgevoerd beheer](#)' (website BoerenNatuur Flevoland).

Beheerpakket 12 Duurzaam slootkantbeheer

Introductie

Bij veel taluds is de praktijk dat deze 2 tot 6 keer per jaar worden geklepeld en het maaisel in het talud achter blijft. In Flevoland is in 2020 begonnen met een pilot waarbij de taluds van waterlopen volgens een maaiplan worden gemaaid en het maaisel wordt afgevoerd. Het afvoeren is gedaan door te maaien, het maaisel op te harken en afvoeren of door een maai-zuigcombinatie in te zetten.

Doel:

- De taluds van sloten verschromen door te maaien en het maaisel af te voeren. Hierdoor ontstaat er een diverse vegetatie met meer bloei en meer insecten, de massa aan organisch materiaal verminderd.
- Voorkomen dat nutriënten in het oppervlaktewater terecht komen.
- Het organisch materiaal terug in de kringloop brengen, bijvoorbeeld door het in te zetten als bodemverbetering (beheerpakket 39). Zo mogelijk na verwerking in de omgeving.

Beheereisen

- *Pakket b t/m d*: Snoeiafval is verwijderd of op rillen gelegd in het element en/of maaiafval is verwijderd.[24]
- *Pakket d*: Minimaal 25% tot maximaal 100% van de eenheid of van het leefgebied onder beheer is jaarlijks geschoond dan wel geschoond en gemaaid dan wel gemaaid.[23]

Pakketvarianten

Beheerpakket 12	Duurzaam_slootbeheer	Per meter talud/jaar
12d 12.01	Maaibeheer: Overgangsbeheer	€ 0,42
12d 12.02	Maaibeheer: Ecologisch gefaseerd beheer	€ 0,44
12d 12.03	Maaibeheer: Ecologisch taludbeheer	€ 0,26

Aanvullende beheervoorschriften Flevoland

- *Pakket d12.01*: Beheer is gericht op verhoging van het aantal plantensoorten door afvoer van maaisel. De taluds kenmerken zich door 5 tot 15 verschillende soorten per 25 m². Jaarlijks is het talud van de sloot minimaal 2 keer en maximaal 3 keer gemaaid, de eerste keer vóór 15 mei. Bij 5 tot 10 soorten is de aanbeveling om 3 keer te maaien, met de tweede keer vóór 1 juli. Het maaisel wordt afgevoerd.
- *Pakket d12.02*: Beheer is gericht op instandhouding van aantal plantensoorten door gefaseerd maaien en afvoer van maaisel. De taluds kenmerken zich door 15 tot 25 verschillende soorten per 25m². De eerste maaibeurt is gefaseerd uitgevoerd: maximaal 75% van de lengte van het talud van de sloot wordt vóór 15 mei gemaaid en maximaal 75% ervan wordt na 15 juni gemaaid, waarbij het totaal maximaal 100% ervan bedraagt.
- *Pakket d12.03*: Beheer is gericht op instandhouding van aantal plantensoorten door afvoer van maaisel. De taluds kenmerken zich door minimaal 25 verschillende soorten per 25m². Jaarlijks is het talud van de sloot na 1 augustus 1x gemaaid en het maaisel afgevoerd.

Meldingen

Pakket d: Uitgevoerd beheer m.b.t. tot het maaien/harken binnen 10 kalenderdagen na uitrijden melden bij BoerenNatuur Flevoland. Zie '[protocol melden uitgevoerd beheer](#)' (website BoerenNatuur Flevoland).

Adviezen

- Verplicht onderhoud van de slootbodem wordt waar mogelijk gecombineerd met het maaibeheer.
- Er wordt gebruik gemaakt van een maai-hark-combinatie voor het maaien van het talud en zo mogelijk een deel van de slootbodem, tenzij het talud onbereikbaar is hiervoor.
- Het maaisel wordt binnen 1-3 dagen na het maaien verwijderd.
- Het gebruiken van een maai-zuigcombinatie is toegestaan als het talud onbereikbaar is voor de maai-harkcombinatie.
- Het is aanbevolen om hier en daar een stukje (ca 10 meter) jaarrond te laten staan.
- Er wordt geen ander materiaal, zoals materiaal uit de slootbodem, in de taluds gedeponeerd.
- Klepelen waarbij het maaisel blijft liggen is niet toegestaan.
- LET OP: toestemming van het waterschap is nodig voor deze vorm van beheer.

Beheerpakket 14 Stoppelland

Introductie

Stoppel, met name hoge stoppel, is waardevol voor akkervogels, zeker in combinatie met andere vormen van akkervogelbeheer in de omgeving. Akkervogels vinden hierin dekking én voedsel in de winter. Als stoppel of gewasresten door de winter ongestoord kan blijven liggen is dat heel aantrekkelijk voor zaadeters als veldleeuwerik, patrijs, geelgors en kneu, maar ook voor muizeneters als torenvalk, blauwe kiekendief en uilen.

Een graanstoppel die tot en met het volgende groeiseizoen blijft liggen, biedt daar bovenop opgroei en foerageergelegenheid voor akkervogels.

Beheereisen

- Minimaal 90% van de oppervlakte bestaat van datum x tot datum y uit graanstoppel.[9]

Pakketvarianten

Beheerpakket 14	Stoppelland	
14a	Winterstoppel: graanstoppel als gewasrest van 1 november tot 15 maart van het volgende jaar	€ 705,-
14d	Winterstoppel: graanstoppel als gewasrest van 1 november tot 1 februari van het volgende jaar	€ 380,-

Aanvullende beheervoorschriften

- Gedurende de aanwezigheid van de stoppels of gewasresten wordt een rustperiode aangehouden. Bewerkingen in de oppervlakte en bemesting zijn alleen toegestaan in overleg met het collectief.
- Chemische onkruidbestrijding is enkel mogelijk conform het 'Protocol afwijkende bewerking' bij agrarisch natuurbeheer.
- Geen maïsstoppel.

Adviezen

- Om onkruiddruk in dit beheerpakket beheersbaar te houden, helpt het om het te rouleren. Niet jaar na jaar op hetzelfde perceel.
- Spontane kruiden die in de graanstoppel groeien zijn gunstig voor het ecologische doel.

Beheerpakket 15 Wintervoedselakker

Introductie

Een wintervoedselveldje is een perceel of strook waar granen en andere zaadragende planten (bijvoorbeeld bladrammenas) niet worden geoogst of ondergeploegd, maar tot ver in de winter blijven staan. Ze vormen in de herfst en winter een rijke voedselbron voor vogels en bieden ook dekking. Belangrijk is dat er op tijd gezaaid wordt, zodat de planten tot zaadzetting komen.

Vogels komen in grote aantallen op deze wintervoedselveldjes af. Niet alleen zaadetende soorten (patrijs, geelgors, vink, kneu, keep, groenling), maar ook roofvogels (torenvalk, buizerd, blauwe kiekendief, ransuil, velduil) die hier muizen en zangvogels vangen.

Beheereisen

- *Pakket a-c*: Minimaal 90% van de oppervlakte bestaat van datum x tot datum y uit zomergraan, wintergraan, bladrammenas, kruiden of een combinatie van deze gewassen.[9]
- *Pakket d*: Minimaal 90 % van de oppervlakte bestaat van 1 oktober tot 1 februari uit een geschikt vanggewas of uit gewasresten van een geschikt vanggewas.[9]

Pakketvarianten

Beheerpakket 15	Wintervoedselakker	
15a	Wintervoedselakker 1 juni tot 1 maart	€ 2530,-
15d	Wintervoedselakker 1 oktober tot 1 februari	€ 200,-
15d 12.01	Wintervoedselakker 8 augustus tot 1 februari	€ 400,-

Aanvullende beheervoorschriften

- 15a. Het hoofdbestanddeel van wintervoedselakkers zijn granen die in de winter en het vroege voorjaar voor dekking en voedsel zorgen. Voedsel bestaat hoofdzakelijk uit graankorrels en zaden. Kruiden worden slechts ingezaaid wanneer die een bijdrage aan het wintervoedsel leveren en het graan niet verdringen, spontaan opgekomen kruiden passen goed in dit pakket.
- Gedurende de aanwezigheid van het wintervoedsel wordt een rustperiode aangehouden. Bewerkingen zijn alleen toegestaan in overleg met het collectief.
- Bemesting is toegestaan, omdat dit de zaadzetting en daarmee het ecologische functioneren van dit beheerpakket ondersteunt.
- Een wintervoedselakker kan meerdere jaren op één plek liggen, maar planten met zaden zoals granen nemen wel snel af en vergrassing neemt toe, daarom in overleg met het collectief op tijd vernieuwen.
- Chemische onkruidbestrijding is enkel mogelijk conform het "Protocol afwijkende bewerking" (website BoerenNatuur Flevoland).
- *Pakket d*: er mag een deel van het vanggewas worden geklepeld om variatie te creëren in de structuur en het zaad op de grond toegankelijk te maken, maar alleen als er zaad gezet is en alleen als doelsoorten op de bodem foerageren, zoals de veldleeuwerik.
- *Pakket d en d 12.01*: Bij een mengsel van vanggewassen: Een mengsel moet tenminste 1 van de volgende gewassen bevatten; Bladrammenas (9kg), Gele mosterd (6kg), Japanse haver (24kg) (= tenminste 30% van de geadviseerde zaaihoeveelheid). Of een mengsel van tenminste 10 soorten.
- *Pakket d 12.01*: meld de datum van inzaai via info@boerennatuurflevoland.nl

Adviezen

- Zorg ervoor dat er op tijd gezaaid wordt, zodat het gewas tot bloei en zaadzetting kan komen. Dus bij start op 1 juni: zaaien tussen medio maart en 30 april en bij start per 1 oktober: zaaien in juni-augustus. Gebruik maken van een vals zaaibed tegen ongewenst onkruid.
- Een wintervoedselakker kan in de tijd afgewisseld worden met een groenbemester of vanggewas om zo de onkruiddruk te verminderen. Dit betekent wisseling van beheerpakket of tijdelijk stoppen met het ANLb beheer op het specifieke perceel.
- Omvang: liever meerdere kleine (max ca 1-1,5 ha) dan enkele grote wintervoedselakkers.
- Ligging: voor zaadetende vogels is opgaande begroeiing en struikgewas langs de wintervoedselakker van meerwaarde, omdat bomen voor beschutting tegen predatie zorgen. Ook in open gebied heeft wintervoedselakker meerwaarde.
- *Pakket d*: kan ook als winterbedekking na vogelgraan (Beheerpakket 40) worden gebruikt (tegen onkruiddruk).

Beheerpakket 16 Vogelakker

Introductie

Een vogelakker is een volveldse, (liefst meerjarige) maatregel die bestaat uit een afwisseling van:

- stroken met een meerjarig eiwitgewas, bij voorkeur luzerne of anders grasklaver
- stroken natuurbraak ingezaaid met een mengsel van grassen, granen en kruiden.

Vogelakkers zijn bedoeld voor muizenetende roofvogels en uilen, maar ook broedende veldleeuweriken en overwinterende akkervogels worden door Vogelakkers aangetrokken.

Het aandeel luzerne of grasklaver in de vogelakker bedraagt ongeveer 75% van de oppervlakte, het aandeel natuurbraak 25%. De stroken met luzerne of grasklaver worden maximaal 3 à 4 keer gemaaid en kunnen worden benut als groenvoer in de veehouderij. Bij het maaibeheer wordt rekening gehouden met de broedcyclus van de veldleeuwerik. Graan- en braakstroken kunnen fungeren als wintervoedsel voor vogels en worden dus niet geoogst of gemaaid.

Om goed te functioneren moeten vogelakkers meerdere jaren op dezelfde plek liggen, zodat de muizenpopulatie zich kan opbouwen. Een vogelakker moet na een paar jaar vernieuwd of verplaatst worden. Voor het laatste jaar kan pakketvariant b gebruikt worden, zodat in het najaar de grond bewerkt kan worden.

Beheereisen

- *Pakket a:* Minimaal 90% van de oppervlakte bestaat van 1 juni tot 31 december uit de volgende gewassen: granen (niet zijnde maïs of graanstoppel), ingezaaide kruiden, eiwitgewassen (luzerne, rode klaver), groene braak, bladrammenas, gras of een combinatie van deze.[9]
- *Pakket b:* Minimaal 90% van de oppervlakte bestaat van 1 juni tot 15 augustus uit de volgende gewassen: granen (niet zijnde maïs of graanstoppel), ingezaaide kruiden, eiwitgewassen (luzerne, rode klaver), groene braak, bladrammenas, gras of een combinatie van deze.[9]

Pakketvarianten

Beheerpakket 16	Vogelakker	
16a	Vogelakker, meerjarig eerste jaar (najaarsinzaai)	€ 2500,-
16a	Vogelakker, meerjarig eerste jaar (voorjaarsinzaai)	€ 2300,-
16a	Vogelakker, meerjarig, volgend jaar >= 2	€ 2750,-
16b	Vogelakker, meerjarig – laatste jaar >= 3	€ 3200,-

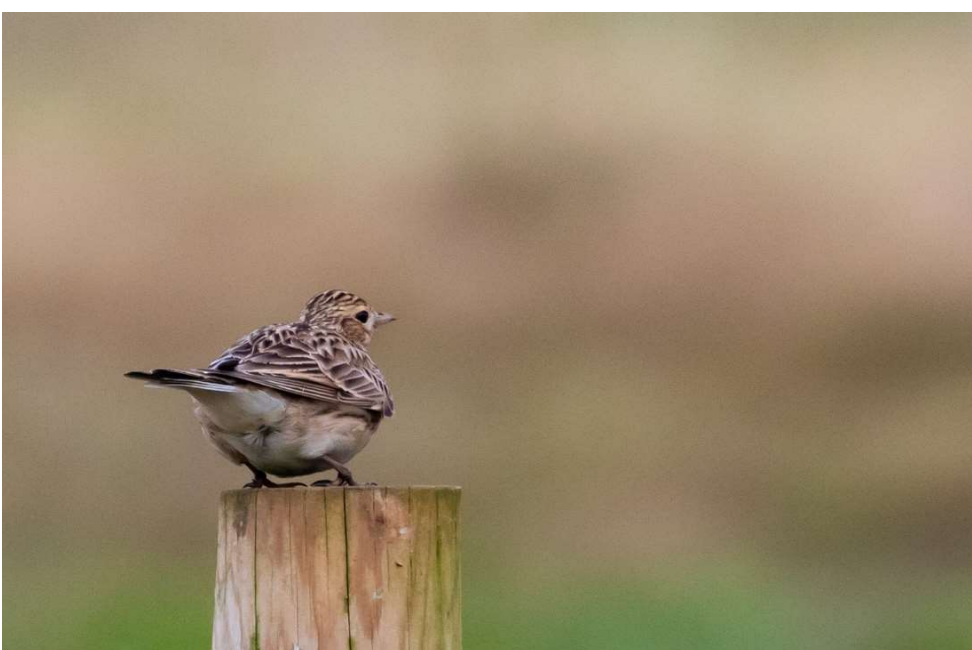
Aanvullende beheervorschriften

- Vogelakkers liggen bij voorkeur 3-4 jaar op één plek en worden daarna verplaatst, om voldoende kwaliteit in het gewas te houden. In het laatste jaar kan pakketvariant b worden gebruikt, maar in het najaar kan het perceel klaar worden gemaakt voor een nieuwe teelt of vernieuwing van de vogelakker.
- Het aandeel luzerne of grasklaver in de vogelakker bedraagt ongeveer 75% van de oppervlakte, het aandeel natuurbraak 25%. Ze worden als stroken geteeld.
- De eiwitgewassen en natuurbraak worden in stroken naast elkaar geteeld. Eventueel kan een deel van de braakstroken hoofdzakelijk uit graan bestaan als wintervoedsel.
- De eiwitgewassen worden jaarlijks minimaal 1, maximaal 3 of 4 keer gemaaid en afgevoerd. De maaidata worden afgestemd op de (broedende) vogels, voor veldleeuwerik moet de eerste maaibeurt na 1 juni plaatsvinden en minimaal 45 dagen tussen de maaibeurten aanhouden.

- De strook met natuurbraak/graaan wordt ingezaaid met een meerjarige mengsel, passend bij de regio, maaien is niet nodig, hooguit probleemonkruiden pleksgewijs uitmaaien.
- Chemische onkruidbestrijding is enkel mogelijk conform het 'Protocol afwijkende bewerking' bij agrarisch natuurbeheer.
- De oppervlakte mag alleen worden bemest op het gedeelte met eiwitgewassen, en wel binnen 2 dagen na een maaibeurt. Als er bemest wordt is alleen rundermest toegestaan. Andere vormen van dierlijke mest en kunstmest zijn niet toegestaan.
- De vogelakker wordt niet beweid, omdat beweiding te veel kans geeft op verstoring voor foeragerende, rustende en nestelende vogels.

Advies

- Ligging van de vogelakker: in de open ruimte, niet te dicht bij de boerderij of andere bebouwing in verband met verstoring.

Beheerpakket 19 Kruidenrijke akkerranden

Introductie

In akkerranden wordt geen gewas geteeld. Ze zijn ingezaaid met een mengsel van grassen, kruiden en granen. Ze worden niet bemest en niet bespoten. Akkerranden brengen het mozaïekpatroon terug in het cultuurlandschap en zijn positief voor akkervogels. Vanwege de geringere bodemverstoring en de grotere bufferwerking boeken brede, meerjarige akkerranden meer natuurresultaat dan smalle, eenjarige randen.

Beheereisen

- Minimaal 90% van de oppervlakte bestaat van 1 juni tot 15 augustus uit een combinatie van gras, granen (niet zijnde maïs of graanstoppel), ingezaaide kruiden, eiwitgewassen (luzerne, rode klaver), groene braak of een combinatie van deze, maar nooit uit enkel granen, een deel van de grassen en kruiden mogen worden gemaaid en afgevoerd.[9]

Pakketvarianten

Beheerpakket 19	Kruidenrijke akkerrand	
19a	Kruidenrijke akkerrand (minimaal 6m breed)	€ 3500,-
19a 12.01	bufferstrook 3 meter niet productief (GLMC 8) + 3 meter kruidenrijke akkerrand (min 6 m breed)	€ 2000,-
19a 12.02	Bufferstrook 3 meter niet productief (GLMC 8) + 6 meter kruidenrijke akkerrand (min 9 m breed)	€ 2450,-
19a 12.03	Bufferstrook 3 meter niet productief (GLMC 8) + minimaal 3 meter graskruidenrand (min 6 m breed)	€ 1250,-
19c	Meerjarige kruidenrijke akkerrand op bufferstrook - 1 oktober tot 1 maart van het volgende jaar (min 6 m breed)	€ 550,-

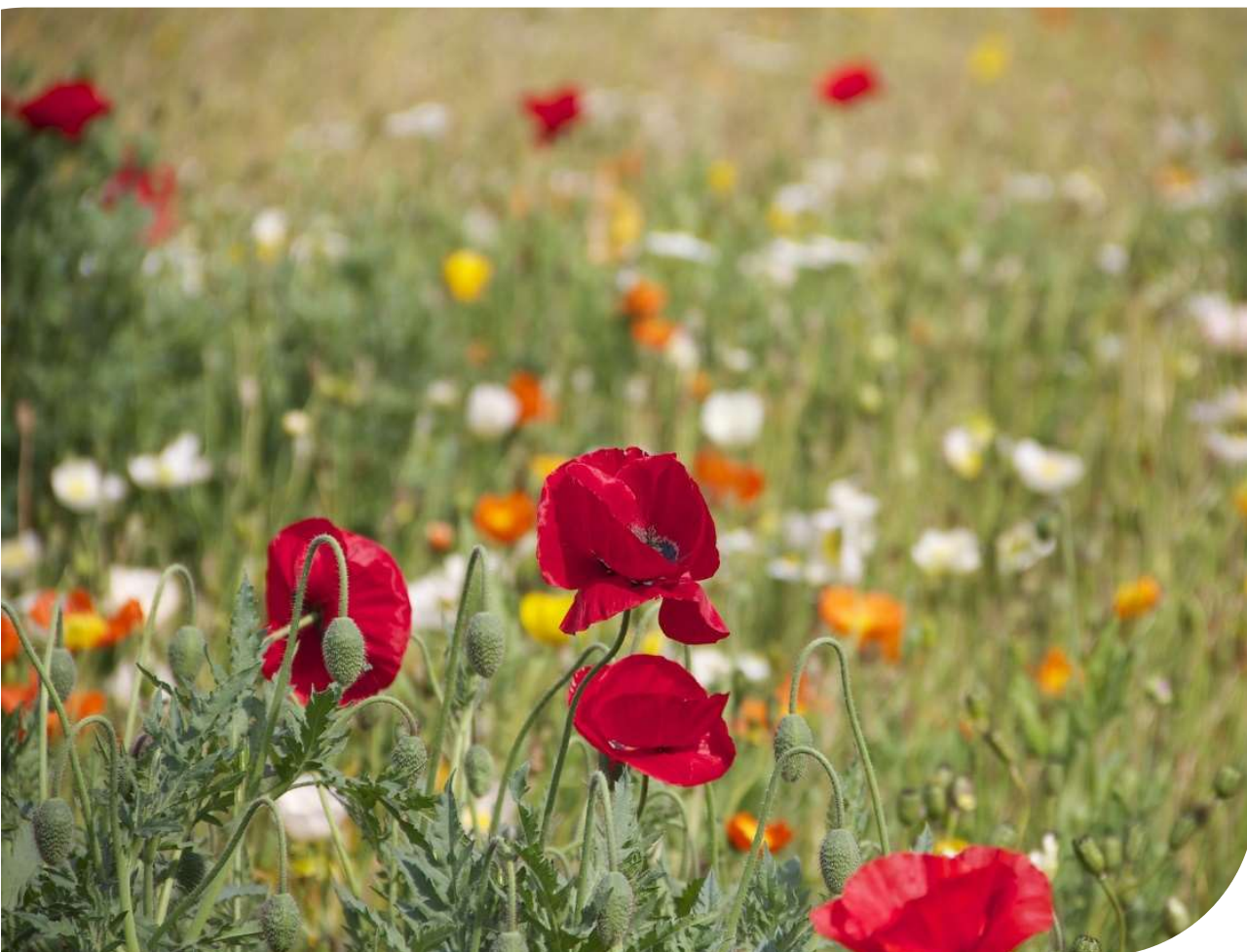
Aanvullende beheervoorschriften

- Akkerranden zijn bij voorkeur meerjarig, het gebruikte zaadmengsel past bij de regio en het doel van de rand en wordt in overleg met het collectief gekozen. Mengsels met inheemse, autochtone soorten hebben sterke voorkeur.
- Bij maaiwerkzaamheden wordt het maaisel binnen een maand afgevoerd, tenzij in het beheerplan anders is afgesproken.
- *Pakket a:* Een rand kan langs de rand van een perceel liggen, maar ook dwars over het perceel, bijvoorbeeld voor randen voor functionele agrobiodiversiteit (vaak gericht op plaagonderdrukkende insecten).
- *Pakket a:* Eenjarige randen en meerjarige randen blijven minstens tot 1 september staan, tenzij ze in het najaar vernieuwd worden.
- *Pakket a:* Bij vernieuwing van een meerjarige rand in het najaar wordt er tussen 15 augustus en 15 oktober gezaaid.
- *Pakket a:* De rand mag in de periode van 15 augustus tot 15 april geploegd worden, afhankelijk van het beheerplan en bovenstaande punten.
- *Pakket a:* Chemische onkruidbestrijding is enkel mogelijk conform het "[Protocol afwijkende bewerking](#)" (Website BoerenNatuur Flevoland) bij agrarisch natuurbeheer (maar niet op het deel dat overlapt met bufferstroken)
- *Pakket a:* Bemesting van de beheereenheid is niet toegestaan, tenzij het gaat om een rand van tenminste 9 meter breed waarin kruiden of granen zijn ingezaaid. In dat geval is een bemesting met vaste mest toegestaan, indien dit passend is binnen het beheerplan.

- *Pakket a*: De rand wordt niet beweide of gemaaid van 1 juni tot 15 augustus.
- *Pakket c*: De rand ligt (deels) op de bufferstrook langs een watergang.
- *Pakket c*: De rand is een aanvulling op de eco-activiteit 17 *bufferstrook met kruiden op bouwland* die geldt van 1 juni tot 1 oktober.
- *Pakket c*: De rand wordt niet gemaaid of beweide.
- *Pakket c*: Bemesting van de beheereenheid is niet toegestaan.
- *Pakket c*: Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan.
- *Pakket c*: Bij vernieuwing van een meerjarige rand - in het voorjaar - wordt er tussen 1 maart en 1 mei ingezaaid.

Adviezen

- Als de rand een minimale breedte moet hebben, kan dat in SCAN-ICT worden aangegeven.
- **Het deel dat meetelt voor GLMC 8 (4% niet productieve grond) dient apart ingetekend te worden.**

Beheerpakket 39 Bodemverbetering op grasland en bouwland

Introductie

Dit pakket richt zich op verbetering van de bodem van grasland en bouwland door het opbrengen van organische mest, bodemverbeteraars of met plantenresten. De structuur, chemische samenstelling en bodemleven hebben hier baat bij en dit ondersteunt de productiefunctie. Doordat er organische stof wordt toegevoegd aan het perceel, houdt de bodem meer koolstof vast en verbetert de infiltratiecapaciteit van de bodem én kan de bodem het vocht beter vasthouden. Dit pakket past binnen de categorie Klimaat.

Bij het pakket op grasland variant d mogen naast ruige mest ook andere vaste meststoffen of bodemverbeteraars worden opgebracht.

Onderscheid tussen de twee varianten op bouwland: in variant b worden plantresten en bodemverbeteraars op gebracht waarvoor geen wettelijke verplichting bestaat om onder te werken. In variant c worden ze wel binnen 2 weken ondergewerkt en daar wordt een vergoeding voor gegeven.

Beheer

- *Pakket b en d:* Vaste mest is opgebracht (vaste mest: dierlijke meststoffen die niet verpompbaar zijn; besluit meststoffen 1Ai; Bijlage i uit Uitvoeringsregeling Meststoffenwet (Tabel I) rund (10,13), paard (25), schaap (56)), dan wel met bodemverbeteraars gericht op bodembioïecologie uit [lijst a](#) (website BoerenNatuur Flevoland)[6].
- *Pakket d:* Het gewas wordt jaarlijks minimaal 1 keer gemaaid en afgevoerd [17].
- *Pakket c:* Plantresten (a), [lijst conform 6](#) (website BoerenNatuur Flevoland) (b) en/of andere bodemverbeteraars (c) al dan niet opgebracht, zijn ondergewerkt binnen 2 weken na aanbrengen [30].

Pakketvarianten

Beheerpakket 39	Bodemverbetering	
39b	Bodemverbetering bouwland met vaste mest of bodemverbeteraars	€ 103,-
39c	Bodemverbetering bouwland met gewasresten, incl. stro & groenbemesters en onderwerken	€ 300,-
39d	Bodemverbetering op grasland met vaste mest of bodemverbeteraars	€ 103,-

Aanvullende beheersvoorschriften

- Volg de wettelijke uitrijperioden.
- Dit pakket kan alleen worden afgesloten binnen de Categorie Klimaat en niet in combinatie met pakketten die in een ander leefgebied of zoekgebied zijn afgesloten op het zelfde perceel.
- Volg de lijsten* van toegestane meststoffen en bodemverbeteraars zoals opgenomen in bijlage 4 bij de SVNL
- *Pakket b:* Vaste mest en bodemverbeteraars met dierlijke meststoffen worden direct ondergewerkt (dit is een wettelijke verplichting).
- *Pakket c:* Plantenresten worden in één keer opgebracht en binnen twee weken na aanbrengen ondergewerkt.
- *Pakket c:* Enkel bodemverbeteraars zonder dierlijke meststoffen vallen onder dit pakket (bv compost, stro, e.a.)
- *Pakket d:* Vaste mest of bodemverbeteraars voor grasland worden in één keer opgebracht.

Adviezen

- Bodemverbetersaars met dierlijke meststoffen passen niet in variant c, deze moeten verplicht direct na opbrengen worden ondergewerkt volgens de meststoffenwet (kan wel via variant b).
- Plantresten en bodemverbetersaars worden zo veel mogelijk van regionale plantenresten gemaakt. Bijvoorbeeld slotmaaisel of bermmaaisel.
- Bokashi wordt momenteel vooral in pilots en experimenten gebruikt. Daarom nog niet duidelijk of die in dit pakket kan worden gebruikt.
- Deze pakketvarianten kunnen met verschillende eco-activiteiten cumuleren.

Meldingen

Pakket b en d: Uitgevoerd beheer m.b.t. tot uitrijden ruige stalmest of bodemverbetersaars binnen 10 kalenderdagen na uitrijden melden bij BoerenNatuur Flevoland. Zie '[protocol melden uitgevoerd beheer](#)' (website BoerenNatuur Flevoland).

Pakket c: Uitgevoerd beheer m.b.t. onderwerken gewasresten, bodemverbetersaars binnen 10 kalenderdagen na onderwerken melden bij BoerenNatuur Flevoland. Zie '[protocol melden uitgevoerd beheer](#)' (website BoerenNatuur Flevoland).

Beheerpakket 40 Vogelgraan

Introductie

In dit beheerpakket wordt graanteelt aangepast aan vogels in het gebied. Dat betekent dunner zaaien, beperken grondbewerking en beperken chemie. Combinatie met stoppel zorgt vervolgens voor dekking gedurende het hele jaar. Er wordt wel geoogst.

Beheereisen

- Pakket a: Minimaal 90% van de oppervlakte bestaat van 1 juni tot 15 december uit graan (geen mais) of gezaaide kruiden of gewasrest graanstoppel (geen mais), of een combinatie van deze.[9]
- Pakket b: Minimaal 90% van de oppervlakte bestaat van 1 juni tot 15 juli uit graan (geen mais), gezaaide kruiden, of een combinatie van deze.[9]

Pakketvarianten

Beheerpakket 40	Vogelgraan	
40a	Vogelgraan met stoppel, van 1 juni tot 15 december	€ 1400,-
40a 12.01	Vogelgraan met stoppel, van 1 juni tot 15 maart	€ 2120,-
40b	Vogelgraan van 1 juni tot 15 juli	€ 780,-

Aanvullende beheervoorschriften

- Inzaaihoeveelheid van maximaal 190 zaden per m², oftewel 76 kg/ha.
- Gebruik van herbiciden volgens “[Protocol afwijkende bewerking](#)” (Website BoerenNatuur Flevoland); bewust gebruik van herbiciden is toegestaan in dit pakket, zodat er graan geoogst kan worden, en zodat het past binnen een gangbaar bouwplan.
- Mechanische onkruidbestrijding is na 15 april niet toegestaan.
- Gebruik van insecticiden is niet toegestaan.
- Gebruik van sleepslang bij het uitrijden van drijfmest is niet toegestaan.
- Beheereenheid mag niet worden beweid.
- Grondbewerking na de oogst van graan: Oplichten van de grond (om waterbergend vermogen te vergroten) is toegestaan, dusdanig dat de stoppel in stand blijft.
- Pakket a.12.01: de graanstoppel blijft tot 15 maart in jaar x+1 staan.
- Begin- /einddatum van pakketvarianten:
 - Pakket a.12.01: Na de oogst blijft de stoppel tot **15 maart van het jaar erna in stand**.
 - Pakket a en a.12.01: Kan meerdere jaren achtereen op één perceel liggen.

Adviezen

- Inzaai op regels met een afstand van minimaal 19 cm heeft de voorkeur voor openheid in het gewas en nestelgelegenheid voor akkervogels.
- Om onkruidproblemen te voorkomen helpt het om het beheerpakket te rouleren, zodat de grond goed bewerkt kan worden.

Beheerpakket 42 Legselbeheer op bouwland en uitgesteld zaaien

Introductie

Dit pakket helpt boeren bij de bescherming van nesten en kuikens op bouwland. Het gaat dus vaak om maïsland, maar niet uitsluitend. Doordat bekend is waar nesten en kuikens aanwezig zijn, kunnen werkzaamheden daarop worden afgestemd.

Contact met veldmedewerkers/vrijwilligers is erg belangrijk. Zij brengen de nesten en kuikens in kaart, daarbij moet zoveel mogelijk vanaf de rand van het perceel gemonitord worden. Nesten worden geregistreerd, het liefst digitaal.

Nesten worden beschermd tegen verstoring via verplaatsen, nestbeschermers of via uitstellen van zaaien van het gewas.

Beheereisen

Beheereisen (beheeractiviteiten in Koppeltabel = basis voor de vergoeding [activiteitnummer])

- Er wordt aantoonbaar gezocht naar nesten. Gevonden nesten zijn geregistreerd (bijvoorbeeld op stalkaart of via geo informatie). Voor specifieke soorten kan nestgelegenheid worden geplaatst.[5]
- *Pakket b:* Gevonden nesten en/of kuikens worden beschermd en gevrijwaard van alle landbouwkundige bewerkingen via een rustperiode van 15 maart tot 15 mei waarbij de vrijwaring tenminste 14 kalenderdagen duurt.[5]

Pakketvarianten

Beheerpakket 42	Legselbeheer	
42a	Legselbeheer op bouwland, vergoeding per nest	Z pakket

Aanvullende beheervoorschriften

- Pakket a: De beheereenheid wordt tijdens het broedseizoen één of meerdere malen gecontroleerd op aanwezige legsels. Monitoring van nesten en kuikens zoveel mogelijk zonder betreding van het veld uitvoeren (bijvoorbeeld vanaf de rand van het perceel of met drones).
- Nesten moeten worden geregistreerd en je moet ook aan kunnen tonen dat er naar nesten gezocht is, ook als er geen nesten zijn. Liefst zien we dat nesten digitaal worden geregistreerd (Boerenlandvogelmonitor, BFVW, Avimap), met een registratie die up to date is. Eventueel registeren via stalkaarten.
- Legselbeheer op bouwland/rust periode op bouwland heeft alleen zin als er aangrenzend opgroeihabitat voor kuikens aanwezig is, daarom altijd zorgen voor opgroeihabitat, zoals kruidenrijke akkerranden of direct aangrenzend weidevogelgrasland.

Adviezen

- Vooral percelen waar de groenbemester niet te vol uit de winter komt zijn geschikt.

Beheerpakket 43 Bloemenblok

Introductie

Bloemenblokken bieden voedsel, veiligheid en voortplantingshabitat. Vogels vinden er veilige broedgelegenheid en voedsel voor kuikens. In de eerste twee weken van hun leven eten patrijzenkuikens en jongen van andere boerenlandvogels voornamelijk insecten. Het mooie aan het bloemenblok is, dat naast Patrijzen, nog vele andere vogelsoorten hier van kunnen profiteren. Ook vlinders, bijen en hommels profiteren van het grote aanbod van bloemen.

Dit eiwitrijke voedsel is essentieel voor groei van hun kuikens. Daarnaast is er volop zaad te vinden in de herfst en winter én bladgroen aan het einde van de winter als de zaden op raken. Bovendien biedt de begroeiing dekking tegen predatoren en slechte weersomstandigheden.

Beheereisen

Beheereisen (beheeractiviteiten in Koppeltabel = basis voor de vergoeding [activiteitnummer])

- Minimaal 90% van de oppervlakte bestaat van 1 juni tot 15 augustus uit ingezaaide kruiden en eventueel ook granen.[9]

Beheerpakket 43	Bloemblok	
43	1 juni – 15 aug: meerjarig	€ 3500,-

Aanvullende beheervoorschriften

- Een bloemenblok ligt meerdere jaren op één plek.
- Een bloemenblok is minimaal 0,5 ha groot en 20 m breed.
- Bij aanleg in het voorjaar start de voorbereiding in maart-april met een vals zaaibed, om latere onkruidproblemen te voorkomen. Aanleg in het najaar is ook een optie.
- Het blok wordt ingezaaid met een speciaal samengesteld mengsel, zie informatie uit het Partridge project. Er wordt gezaaid in een lage zaaidichtheid (7 kg/ha).
- Elk jaar wordt de helft van ieder bloemenblok ondergewerkt en opnieuw ingezaaid. In het tweede jaar de eerste helft, in het derde jaar de andere helft en in het vierde jaar weer de eerste helft. Hierdoor ontstaat er de nodige variatie in begroeiing. Let op dat er bij het halveren van het bloemenblok geen smalle stroken ontstaan. Voor 1 juni staat er zo weer een gewas.
- Chemische onkruidbestrijding is enkel mogelijk conform het “[Protocol afwijkende bewerking](#)” (Website BoerenNatuur Flevoland) bij Agrarisch Natuurbeheer.
- Bemesting van het bloemenblok is niet toegestaan.

Beheerpakket 45 Kievitstrook

Introductie

Een kievitstrook is een speciale kruidenrijke akkerrand of -strook die kievitkuikens, maar ook andere akker- en weidevogels dekking en voedsel biedt. Het is een strook akkerland op een perceel waar veel kuikens rondlopen en waar de bewerking zo lang uitgesteld wordt, dat er geen gewas (meestal maïs) meer gezaaid wordt. In plaats daarvan wordt een strook met rust gelaten en komt er een spontane vegetatie op. Deze groene braak stroken kunnen ook midden op het perceel liggen. Een mooie vervolgstap is om deze strook in het najaar in te zaaien met een kruidenrijke akker mengsel.

Beheereisen

- Minimaal 90% van de oppervlakte bestaat van 15 maart tot 15 juli uit groene braak.[9]

Beheerpakket 45	Kievitstrook	
45	Min 90% van de opp. groene braak van 15 maart tot 15 juli, strook minimaal 6 m	€ 3500,-

Aanvullende beheervoorschriften

- Een kievitstrook bestaat uit een strook van minimaal 6 meter.
- De strook wordt tot 15 juli niet bewerkt.
- Dit pakket kan het beste gecombineerd worden met pakket 52 (Legselbeheer op bouwland), het wordt dan als strook in of rand langs het perceel gelegd. Het mag niet overlappen. Let bij randen op verplichte bufferstroken.

Adviezen

- Het pakket kan cumuleren met pakket 55 Beperkt gebruik onkruidbestrijdingsmiddelen.
- De rand bestaat bij begin rustperiode uit zwarte braak. Indien er bij aanvang rustperiode begroeiing aanwezig is, wordt deze ondergewerkt.
- Dit pakket is vooral geschikt voor gebieden waar nog niet zo lang aan boerenlandvogelbeheer gedaan wordt, en waar nog maar kort door kieviten en andere boerenlandvogels wordt gebroed.
- Na het opgroeien van de kuikens kan de rand worden ingezaaid met een kruiden of graskruiden mengsel, zodat er het volgende jaar een kruidenrijke rand aanwezig is.

Beheerpakket 50 Vogelvriendelijke eiwitgewassen

Introductie

Eiwitgewassen hebben meerwaarde voor akkervogels. Eiwitgewassen die pas gemaaid zijn, hebben een grote aantrekkingskracht op veldleeuweriken. Bij een regulier maaieregime is de rustperiode te kort voor leeuweriken om de jongen groot te brengen, waardoor reguliere teelt een ecologische val is. Door een aangepast maaieregime aan te houden, zijn deze eiwitgewassen wel geschikt als broedhabitat voor veldleeuweriken en kwartelkoning.

Om te broeden wordt de eerste maaibeurt in luzerne uitgesteld tot minimaal 1 juni. In juni-juli wordt een periode van minimaal 7 weken rust aangehouden tussen de eerste en tweede maaibeurt in. Voor percelen waar ook kwartelkoningen gedurende de rui blijven, wordt 10 weken rust aangehouden tussen de eerste en de tweede maaibeurt.

Een aantal eiwit gewassen zijn vanwege de structuur en het feit dat ze tot bloei komen aantrekkelijk voor akkervogels, zeker in combinatie met akkerranden en andere permanente akkerhabitats. In dit beheerpakket is daarom de teelt van veldbonen en erwten opgenomen.

Beheereisen

- *Varianten a en b:* Minimaal 90% van de oppervlakte bestaat van 1 juni tot 15 augustus uit Luzerne.[9]
- *Variant c:* Minimaal 90% van de oppervlakte bestaat van 1 juni tot 15 juli uit erwten of winterveldbonen.[9]
- *Variant d:* Minimaal 90% van de oppervlakte bestaat van 1 juni tot 15 augustus uit zomerveldbonen.[9]

Pakketvarianten

Beheerpakket 50	Vogelvriendelijke eiwitgewassen	
50a	luzerne 1 juni-15 aug: maaien na 7 weken	€ 1500,-
50b	luzerne 1 juni -15 aug: maaien na 10 weken	€ 2200,-
50c	erwten of winterveldbonen 1 juni-15 juli	€ 1000,-
50d	zomerveldbonen 1 juni – 15 aug	€ 1000,-

Aanvullende beheervoorschriften

- Variant a: De periode dat luzerne er staat is het minimum, dit biedt gelegenheid voor inzaaien en evt. na het laatste jaar het gewas te vernieuwen.
- Variant a en b: Er wordt voor het maaien gecontroleerd op nesten- of aanwezigheid van ruiende kwartelkoningen.
- Variant a en b: Maaieregime: eerste maaibeurt niet voor 1 juni, tweede maaibeurt na de rustperiode.
- Variant a: Voor broedhabitat ná de eerste snede wordt minimaal 7 weken rust tot de tweede maaibeurt gehouden.
- Variant b: Ná de eerste snede minimaal 10 weken rust tot de tweede maaibeurt voor een lange broedperiode én ruihabitat (kwartelkoning).
- Variant a en b: Direct na de eerste snede eventueel bemesten met vaste mest.
- Alle varianten: Chemische onkruidbestrijding is enkel mogelijk conform het '[Protocol afwijkende bewerking](#)' (Website BoerenNatuur Flevoland) bij agrarisch natuurbeheer.

Bijlage: Omschrijving [nummers] uit Koppeltabel

1	Er wordt een rustperiode in acht genomen van datum x tot datum y.
3	Het grasland wordt vanaf 1 maart en vóór de rustperiode niet gemaaid.
4	Het grasland is geïnundeerd (volledig drassig). De inundatieperiode loopt van datum x tot datum y.
5	Er wordt aantoonbaar gezocht naar nesten. Gevonden nesten en/of kuikens worden beschermd en gevrijwaard van alle landbouwkundige bewerkingen, tenminste via enclaves van minimaal a m ² (alleen op grasland) dan wel via een rustperiode van datum x tot datum y, waarbij de vrijwaring tenminste 14 kalenderdagen duurt, of via het plaatsen van nestbeschermers. Gevonden nesten zijn geregistreerd (bijv op stalkaart of via geo informatie). Voor specifieke soorten kan nestgelegenheid worden geplaatst.
6	Bemesting met ruige stalmest is verplicht.
7	Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op max 10 % van de oppervlakte.
9	Minimaal f% van de oppervlakte bestaat van datum x tot datum y uit gewas a of meerdere gewassen b of gewasresten c.
11	Er wordt gevrijwaard voor beschadiging door vee van datum x tot datum y
17	Het gewas wordt jaarlijks minimaal 1 keer gemaaid en afgevoerd.
19a	Minimaal a verschillende indicatorsoorten uit lijst b ten behoeve van specifiek doel zijn in transect aanwezig in de periode x tot y.
23	Minimaal f% tot maximaal 9% van de eenheid of van het leefgebied onder beheer is jaarlijks geschoond dan wel gemaaid.
24	Snoeiafval is verwijderd of op rillen gelegd in het element en/of maaiafval is verwijderd.